

DOI: 10.30840/2413-7065.2(87).2023.282806

## ВІДЗНАЧЕННЯ В НДІУ ДНЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Щороку 28 квітня в Україні відзначається День охорони праці. Право на працю є одним із засадничих прав, на яких базується безперервний розвиток людства та завдяки якому успішно розвивається цивілізація на планеті Земля.

Це право належно оформлене й законодавчо закріплене в українському правовому полі. Згідно з 43-ю статтею Конституції України кожен громадянин має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Українська держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб [1, с. 43].

Разом з тим у Конституції України зафіксовано, що кожен має право на належні, безпечні й здорові умови праці та на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом [1, с. 43].

У зв'язку з цим Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий відзначає: «Право на працю у безпечних і здорових умовах праці закріплено Конституцією України. День охорони праці в Україні запроваджено з метою привернення уваги суспільства, органів державної влади, суб'єктів господарювання до питань охорони праці, запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням в Україні. Міжнародною організацією праці запропоновано провести Всесвітній день охорони праці у 2023 році під девізом «Безпечне та

здорове робоче середовище – основний принцип та право на роботі» [2, с. 1].

Турбота щодо належних умов праці громадян України завжди має бути у пріоритеті працедавців, як приватних, так і державних, оскільки лише безпечне і здорове середовище сприяє повній реалізації свого потенціалу працівниками фізичної та розумової діяльності.

Проте, починаючи з 20 лютого 2014 року в умовах неоголошеної російсько-української гібридної війни ситуація в Україні кардинально змінюється. Агресія РФ призвела до значних людських, матеріальних, фінансових, економічних, культурних, територіальних та інших втрат. Мільйони громадян України були змушені залишити власні помешкання, робочі місця, щоби порятувати життя собі та своїм рідним. Врешті-решт, злочинна російська влада вирішила остаточно ліквідувати Українську державу й українську націю та відновити панування москвитів на споконвічних землях українців.

У зв'язку з цим Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий наголошує: «З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну питання безпеки праці набуло нового значення. Тисячі підприємств продовжують функціонувати, незважаючи на додаткові щоденні ризики та випробування. Організувати охорону праці в умовах воєнного стану – надскладне щоденне завдання, до виконання якого потрібно підготуватися належним чином. Україна несе великі втрати в цій війні, і ці втрати збільшуються, у тому числі внаслідок загибелі працівників на робочих місцях. Так, у 2022 році під час виконання трудових обов'язків на

виробництві постраждало 3065 працівників, у тому числі 520 працівників – зі смертельним наслідком. При цьому безпосередньо внаслідок воєнних дій (ракетні, повітряні удари та дії вибухових предметів) під час виконання трудових обов'язків на виробництві постраждало 711 працівників, з яких 252 особи зі смертельними наслідками» [2, с. 1–2].

Також Оксен Васильович відзначив, що організацію безпечних та нешкідливих умов праці слід вважати одним із першочергових завдань керівників усіх рівнів задля забезпечення прав працівників на безпечні та нешкідливі умови праці. Тому він запропонував організувати й забезпечити проведення низки заходів з відзначення Дня охорони праці в Україні [2, с. 2].

Виконуючи розпорядження міністра, 25 квітня 2023 р. у м. Києві, у приміщенні Науково-дослідного інституту українознавства МОН України (далі – НДІУ), вул. Ісаакяна, 18, у залі засідань вченої ради відбулося відзначення Дня охорони праці в Україні. Цей захід був проведений у форматі розширеного засідання вченої ради НДІУ.

У вступному слові директор НДІУ, голова вченої ради НДІУ, доктор філософії, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Василь Чернець відзначив, що в умовах повномасштабної російсько-української війни ворог проводить щодо громадян України геноцидну політику, безжально вбиваючи та калічаючи десятки й сотні тисяч мирних людей, викрадаючи тисячі дітей та змушуючи мільйони шукати притулок за межами Батьківщини. Василь Гнатович наголосив: «У цей жахливий для України час нам треба пам'ятати про загиблих на своїх робочих місцях – співробітників

Державної служби України з надзвичайних ситуацій, пожежників, електриків, комунальників, лікарів, поліцейських та інших працівників, які ціною власних життів рятували життя наших співгромадян. Тому я прошу вас, колеги, хвилиною мовчання вшанувати пам'ять всіх загиблих трудівників».

Після церемонії пошанування виступив кандидат історичних наук, завідувач відділу української етнології НДІУ, голова профспілкового комітету первинної профспілкової організації НДІУ Юрій Фігурний. Зокрема, він зазначив, що 28 квітня 2023 року співробітники НДІУ долучаться до вшанування пам'яті працівників, які загинули на виробництві в мирний період та під час воєнного стану. Також Юрій Степанович додав, що адміністрації, профкому, працівникам НДІУ слід враховувати сучасні складні реалії під час планування й проведення робочих заходів, актуалізувати ефективні шляхи комунікації задля значної економії часу та впроваджувати відповідні режими роботи згідно з чинним законодавством України.

У заключному слові Василь Чернець відзначив, що, незважаючи на складні та небезпечні реалії, адміністрація у тісній співпраці з профспілкою будуть намагатися поліпшувати умови та безпеку праці працівників НДІУ.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: подарункове видання. Київ: ВАІТЕ, 2021. 324 с.
2. Лісовий О. Про відзначення Дня охорони праці у 2023 році. Лист МОНУ № 1/5420-23 від 18.04.2023. 2 с.

**Юрій ФІГУРНИЙ**

orcid.org/0000-0002-6463-0920

кандидат історичних наук, завідувач відділу української етнології НДІУ